

Furs de 1408

VERSIÓ DE TREBALL A DIA 12-6-2016
i per tant susceptible de modificacions, de la transcripció
dels Furs promulgats a les Corts de dit any

Aquest document forma part del projecte general:

FURS DE VALÈNCIA (1238-1645)
Transcripció, traducció i estudi de tots els furs promulgats
per les Corts Valencianes al llarg de l'època foral

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE TRANSPARÈNCIA, RESPONSABILITAT SOCIAL,
PARTICIPACIÓ I COOPERACIÓ
(Direcció General de Responsabilitat Social i Foment de l'Autogovern)

UNIVERSITAT JAUME I
FACULTAT DE CIÈNCIES JURÍDIQUES I ECONÒMIQUES
(Àrea d'Història del Dret)

VALÈNCIA - CASTELLÓ

2016

CORTS DE 1408

Furs nous feyts per lo senyor rey en Martí en l'any de la Nativitat de Nostre Senyor M. CCCC. VIII, en virtut de poder donar per la cort a les trenta dos persones

De la cena

[2221]

[1] Com per la reyna dona Maria, de alta recordació, muller quondam nostra, contra forma del fur per nós fet en les corts derrerament celebrades als habitants del regne de València, per lo qual és statuhit que alcuna cena de presència no sia donada ne pagada a reyna alcuna, ni a muller de primogènit, sia estada levada e exhigida, o feta exhigir cena de les universitats de la vila de Castelló, de Murvedre, de Vila-real, de Burriana, de Sant Matheu, de Vilafameç e de algunes altres universitats del dit regne; prenent ella no ésser obligada o streta a observació del dit fur, per rahó de una carta de dissentiment o protestació per ella a part, no sabent la dita cort feyta denant nós, e per nós feyt a aquella salvament, per la qual rahó és stada gran altercació denant nós entre la dita reyna e lo general del dit regne; e com nós, fahent fur de les dites coses, poguésem e hajam pogut perjudicar a la dita reyna, no contrastant lo dit dissentiment o protestació, o altre qualsevol dret a la dita reyna pertanyent.

Per tal, per lo present acte de cort declaram la dita reyna no haver pogut levar les dites cenes, e per lo dit levament no ésser perjudicat al dit fur, ans anam e volem aquell ésser servat perpetualment, segons sa continència e tenor l'edicte, dissentiment, protestació e salvetat, o alguna altra cosa en res no contrastants. E manam ésser restituhides a les dites universitats, les quantitats que per rahó de la dita cena són stades exhigides e levades. [E.8.7]

Que les quantitats reebudes per les dites cenes de què seran pagades

[2222]

[2] Volem encara e atorgam que les dites quantitats manades restituhir a les universitats que han pagada cena a la dita reyna, de bona memòria, sien pagades del affegiment del do a nós ara feyt; la qual restitució sia feyta tro en quantitat de nou milia sous reals de València, e no pus avant. [E.8.8]

Dels officis, a qui seran demanats

[2223]

[3] Ordenam per lo present fur e acte de cort, que officis de batlies, alcaudies, loctinències, dels officis de les governacions e altres qualssevol officis de regne de València, exceptats tansolament officis de governadors del dit regne de València, axí deçà com dellà Sexona, e de batle general de la ciutat e regne de València, d'ací avant no puxen ésse donats, atorgats e comanats perpetualment, o a vida o a temps, o a beneplàcit a alcunes persones sinó als nadius o habitants o heretats sens frau dins lo dessús dit regne.

Los quals habitants o heretats sens frau hajan habitat en lo dit regne almenys per V anys.

En açò, emperò, no entenem ne volem que sien enteses ne compreses aquells qui huy són provehits dels dits officis e tenen aquells quant és als dits officis que tenen tant solament.

De crim de collera e de plagi

[2224]

[4] Declaram crim de collera e de plagi ésser com alcú o alguns feta o serà dada obra scientment que sien cativats per portar aquell o aquells en terra de serrahins, o en altres parts fora regne de València, per vendre o abçegar aquells.

E en altres casos no puxa ésser dit crim de collera ne de plagi.

De apel·lacions

[2225]

[5] Declaram e volem lo fur per nós feyt, posat sots rúbrica “De apel·lacions”, lo qual comença “Atorgam haver loch en les segones apel·lacions, de governadors, batles e lurs loctinents.

Encara en les segones apel·lacions de qualsevol altres jutges reals o delegats; en axí que alguna causa de apel·lació no puxa ésser treyta del dit regne sinó en les causes patrimonials en lo dit fur contengudes.

Volents que per lo present fur o acte de cort s'estena e haja loch en les apel·lacions no solament sdevenidores mas encara en les pendants.

De les causes dels pobils, vídues e miserables

[2226]

[6] Provehim que nós ne nostre primogènit no puxam tirar ne evocar a nós ne a nostra cort fora l regne de València, per nostre propri motiu ne a supplicació d'altre, les causes dels pobils, vídues e altres miserables persones, principals ne de apel·lació alguna, si no era segona apel·lació de causa patrimonial; pero nós e lo dit nostre

primogènit stants fora lo regne, puxen ésser evocades a requesta de les sobredites persoens per lo governador de regne de València e per sos loctinents generals o particulars, en aquesta forma: que si abdues les parts seran de la governació dexà Xexona o la una part ne serà e l'altra no·n serà, encara que aquella altra no fos del regne, pus que per porrogació, submissió o per qualsevol altra rahó fos tengut de demenar o fer dret dins lo regne en cas que no fos miserable, ladonchs lo dit governador se puxa evocar la causa; e si abdues les parts seran de una matexa loctinença, que denant aquell loctinent, d'on les dites parts seran, se hage evocar la dita causa e denant aquell se hage a tractar, e no denant lo governador, si donchs aquell no serà present en la dita loctinença. E si les parts seran la una de una loctinença e l'altre no serà d'aquella, encara que aquesta altra no fos del regne, pus que per porrogació, submissió o per altra qualsevol rahó fos tengut de demanar o fer dret dins lo regne, en cas que no fos miserable, ladonchs se puxa evocar lo governador la dita causa, e no algun loctinent. E si les parts pledeyants seran de la governació de Oriola, que·l governador de Oriola, a instància de les dites persones vídues, pubils e miserables se puxa evocar la dita causa. E si la una part serà de la governació del regne de València deçà Sexona a l'altra serà de la governació dellà Xexona, ladonchs lo governador de regne de València deçà Xexona se puxa evocar la dita causa; e los dits governadors e loctinents de aquells e los assessors llurs e loctinents de aquells hagen a tractar e diffinir les dites causes dels miserables e adversaris llurs, sens salari que no prenguen de les dites parts. E los scrivans dels dits governadors e loctinents no puxen pendre per lurs scriptures de les dites causes sinó tant com és tatxat per la taula de la cort civil de la ciutat de València. Retenint a nós que puxam fer comissions singulars de les dites causes dins lo regne a persones no sospitoses, si a nós serà ben vist.

E les dites coses provehim e atorgam a X anys primer vinents e d'aquí avant tro que per nós a nostre propri motiu sia revocat en corts generals. Per lo present fur, emperò, no sia fet perjudí algú al fur atorgat a la ciutat de València sobre les causes dels miserables, ne al privilegi atorgat a la ciutat de Xàtiva de no traue e evocar a València les causes de la propdicta ciutat, ne als governadors del regne en les causes a ells pertanyents en altra manera. E que el present acte haya loch en les causes pendents e sdevenidores.

E lo present acte atorgam al braç militar e als singulars de aquell hon se vulla habiten dins lo dit regne, encara que sien ciutats, viles o lochs reyal. Encara lo atorgam al braç ecclesiàstich e singulars de aquell; e axí matex a les universitats reyal e singulars de aquelles qui dins espay de dos mesos comptadors après la ferma del present acte de cort, no contradiran al present capítol. [3.5.58]

Sobre la treta de les coses vedades

[2227]

[7] Per lo present acte de cort volem e manam que la provisió feta per nós, a supplicació del braç reyal, sobre lo traure de les coses vedades sia servada en aquesta forma: que cascun que sia habitador del dit regne puxa traure, dur e portar e fer portar, per terra tant solament, les dites coses vedades e qualsevol d'aquelles, dins lo dit regne,

prestant tan solament jurament en poder del bal·le general o loctinent de aquell, en virtut del qual jur que aquelles no traurà fora lo dit regne sens licència.

Però si en les ciutats, viles o lochs reials lo dit bal·le general no serà, o tindrà loctinent, puxa pendre lo dit jurament, donar la licència e albarà lo bal·le local nostre, on les dites coses carregarà. Del qual jurament e spatxament de les dites coses, no sia pagat algun dret o salari, sinó per lo albarà, tres diners al scrivà.

E si aquelles traurà per mar, per portar-ho dins lo regne, o per mar o per terra per traure-ho fora lo dit regne, per portar-les dins les parts o lochs antres de nostra senyoria, o serà stranger qui no habitarà en lo regne, hage'n a prestar caució segons forma del dit fur, en poder del dit bal·le general o loctinent de aquell o bal·le local nostre, segons és dit dessús, sens pagar los habitants del dit regne algun dret, sinó per la dita caució e albarà XII diners al scrivà.

E si trauran los del dit regne coses que no sien de les nou coses vedades en la dita caució contengudes, no hagen a prestar caució alguna ne pendre albarà.

Manant als dits bal·les que lo present acte de cort serven, e servir facen, en la forma prop dita, sots pena de C morabatins. [1.5.28]

Dels notaris elets a rebre testimonis

[2228]

[8] Provehim que dels trenta notaris per fur statuhits a rebre testimonis en les corts de la ciutat de València, aquells qui seran elets un any no puxen ésser elets en l'any següent a fer la dita recepció de testimonis, e que en fer la dita elecció no càpien ni sien presents sinó los nomenats en lo dit fur, e que los elets en cascun any sien scrits e registrats per lo scrivà de la sala. [4.8.27]

Dels alguazirs

[2229]

[9] Statuhim que nós o nostre primogènit stants en regne de València, dos alguazirs nostres tant solament e dos de nostre primogènit, e no pus, puxen usar de lur ofici segons fur; exceptat en cars de evident e urgent necessitat, en lo qual [cas] pusquen usar més alguazirs, si e aytants com a nós o al dit nostre primogènit serà ben vist, e aquell cas durant tant solament. [3.5.116]

Dels moros que no passen en terra de moros

[2230]

[10] Prometem en nostra bona fe reyal, per nós e los nostres, servir l'acte de cort per nós fet qui comença: *Ordenam*, per lo qual és statuït que moros de regne de València no puxen passar en terra de moros ne en altres parts fora nostra senyoria. E de no donar licència a alguns moros que se'n puxen anar o passar en altres regnes fora nostra senyoria.

E manam al bal·le general del dit regne, loctinents e altres oficials nostres que serven aquell e que fassen sacrament en poder nostre o del governador que no daran licència alguna a moros que se'n puxen anar o passar en altres regnes; e si u faran ultra la transgressió del dit jurament, volem que sien encorreguts ipso iure et facto en pena de I morabatins per cascun cap a qui la dita licència hauran donada.

La qual pena sia partida en aquesta forma, ço és la meytat a nós e l'altra meytat al senyor del loch on los dits moros habitaven o havien habitat per dos anys prop passats.

Encara manam a tots e qualsevol barquers que no gosen portar aquells dits moros, encara que hagen licència de nós o del batle o altre official, sots pena de CC morabatins. E a qualsevol altres persones que no gosen portar aquells per terra, sots pena de perdra les bèsties ab què·ls portaran e de C morbatins; partidores les dites penes segons dessús és dit, ço és, la meytat a nós e l'altra meytat als senyors dels dits lochs. Però en les coses sobredites, no volem ésser enteses mercaders moros qui van per ses mercaderies, ne moros de Barbaria o de Granada, que sien rescatats, e mariners moros qui naveguen, dels quals volen ésser presa idònea seguretat de tornar. [6.1.32]

Del quitament del castell de Godalest

[2231]

[11] Per acte de cort, e ab consentiment dels dessús scrits, prometem, volem e provehim que al duch de Gandia per nós ne per altri no sia quitat¹ lo castell e Vall de Guadalest, de tota la vida natural de aquell. Però après la mort natural del dit duch, puxa ésser fet quitament, pagant lo preu e segons una sentència per nós donada, entre lo procurador nostre e lo dit duch, sots calendari de XXII de defembre de l'any M.CCCC.VIII. No contrastant l'acte e carta per nós feyta e jurada, de la tenor dejús inserta, e qualsevol coses, clàusules, derogatòries e cauteles en aquella contengudes ne altres, la qual e les quals són stades per nós vistes e reconegudes diligentment; lo qual e les quals tolem e no obstar (sic) volem durant la vida natural del dit duch tant solament, la tenor del qual acte e carta és segons se segueix:

Nos, Martinus, Dei gratia rex Aragonum, et cetera. Attendentes die presenti hoc est eodem instanti quo presens conficitur carta nostra inter alia concordata, capitula et concessa per actum curie, fuisse concesum capitulum unum huiusmodi seriei:

E per les dites coses, senyor, e per cinch milia florins per als damnificats de Serdenya, del temps dels senyors reys en Pere e en Joan, qui són de la ciutat de València, distribuïdors a coneguda dels diputats del regne, en tots o en alguns, e en la forma e per les quantitats que als dits diputats serà ben vist lo regne profer e subvé a vós, senyor, lo do a vós ja feyt per la cort, e la anticipació dels quaranta milia florins del dit do de trenta milia florins; dels quals los cinch milia florins sia per als damnificats de Serdenya, e los X milia per a quitament a vós, senyor. E los restants XV milia que sien per vós, senyor, per complir ço que és degut per la cèdula de comprador e altres.

Et quia in oblatione dictorum decem mille florenorum, ad opus quitamenti prefixi quamvis que infra concedimus et expressamus, non fuerint in dicto capitulo ab expresso posita, et hoc ex causa quam hic inseri non curamus; verum inter nos ex parte una, et deputatos per brachium regale et iuratos civitatis Valentie ex altera, fuit et est conventum et partionabiliter concordatum, quod dicti decem mille floreni

¹ *sia quitat*: ací el verb *quitar* manté el seu sentit de 'cancel·lar, eximir, alliberar de'. No evoluciona, com en castellà, fins a 'llevar, arrabassar'; per això veiem tot seguit l'expressió *fer quitament*. Vegeu també l'esment de [E. 77.32].

auri de Aragonia iunctis eis decem mille solidis Barchinone, ex illis octuaginta mille florenis dicti auri, quos ad redimendum patrimonium deputavimus converterentur, et convertantur de facto in redemptionem, et quitamentum castris, loci et vallis de Guadalest, quam egregius vir Alfonsus, dux Gandie, patruus noster charissimus, vel ut bona patris sui tenet diu est pro centum viginti mille solidis impignorata. Quequidem castrum, locus et vallis, sunt una ex rebus patrimonialibus per privilegium inalienationibus, et a corona regia inseparabilibus.

Quare nos supplicantibus inde deputatis, et iuratis predictis, volentes concordata et pactionata in actu curie et conclusione capitulorum prefixorum in scriptis redigere seu redigi facere, prout decet, tenore presentis carte nostre, quam robur et efficaciam volumus actus curie obtinere, tanquam si in preinserto capitulo fuissent expressa; statuimus, providemus, decernimus et etiam ordinamus, quod predicti decem mille floreni auri iunctis eis dictis decem mille solidis, convertantur et converti habeant in quitamentum dictorum castris, loci et vallis de Guadalest.

Et ad cautelam promittimus, et iuramus per crucem domini nostri Iesu Christi, et eius sancta quatuor Evangelia coram nobis posita, et per nos corporaliter tacta, quod dictos decem mille florenos auri, cum adiunctione dictorum decem mille solidorum faciemus, et mandabimus, et nunc pro tunc mandamus converti in quitamentum predictum per quosvis procuratorem vel procuratores nostros ad dictum redimendum patrimonium deputatos vel deputandos, quodque non impediamus vel impedire faciemus quitamentum predictum. Nec propterea concedemus aliquam cartam vel literam alongamenti super sedimenti, impignoramenti, venditionis, concessionis vel gratie non redimendi, per quas quitamentum predictum posset retardari vel aliquatenus impediri. Et si forsan scienter vel ignoranter predicta per nos fierent nullam volumus efficaciam obtinere, imo illam nunc pro tunc, et econtra revocamus et pro revocatis habere volumus et iubemus. Ceterum, ad tollendam nobis omnem potestatem faciendi contrarium, nam aliquando per importunitatem supplicantium multa nobis damnosa concedere oportet contra velle, serie cum eadem concedimus et donamus vobis, deputatis et iuratis predictis, donatione pura et irrevocabili que dicitur intervivos et in vos nomine predicto, cum presenti transferimus ius, facultatem et licitum redimendi predicta castrum, locum et vallem, ut fiat liberius redemptio antedicta.

Mandantes gubernatori et baiulo generali regni Valentie, procuratoribus quibusvis ad nostrum redimendum patrimonium, deputatis vel deputandis, ceterisque universis et singulis officialibus nostris vel eorum locatenentibus presentibus et futuris, quatenus presentem cartam nostram, et omnia in ea contenta teneant firmiter et observent, et faciant inviolabiliter observari.

In cuius rei testimonium, presentem fieri iussimus nostro sigillo pendenti munitam.

Datis Valentie XXV die februarii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo IIII, regni que nostri nono.

Dalmacius vidit.

Que·ls loctinents de justícies reten compte als justícies

[2232]

[12] Manam que·ls lloctinents de justícies de les ciutats, viles e lochs tant solament reyals sien tenguts donar lurs comptes en poder dels justícies de qui són o seran estat loctinents, e liurar a aquells totes les relíquies dels dits comptes, com lo càrrech de la administració sia del dits justícies, e los dits justícies hagen a retre compte axí de ço que ells reben com de açò que reben lurs loctinents.

Entès, emperò, que los loctinents se puxen tenir per lurs trebals lo terç de ço que rebut hauran, deduhides justes messions. E la retenció del dit terç hage loch tro que nós hajam provehit, en los salaris dels loctinents, en altra manera. [1.3.97]

De remissió de penes

[2233]

[13] Declaram la remissió de penes civils e criminals, en les corts prop passades per nós feta, ab hun capítol qui comença: “Ab la present absolvem et cetera”, compendre los officials de cascuna de les ciutats e viles reals exercint jurisdicció; los quals per electió són assumits e creats, e loctinents de aquells, encara que en lurs officis e per rahó de aquells haguessen o hajan delinquit. E semblant remissió de aquella fem e atorgam graciosament, als dits officials e loctinents qui del temps de la propdita remissió, feta en corts entrò per tot l'any M.CCCC.VI inclusive, han regits officis en les dites ciutats e viles reals. Però que en la present remissió no sien enteses ne compreses aquells qui sien o seran delats e enculpats de avolots fets en la ciutat; ab condició, emperò, que los qui de la present remissió se volran alegrar, satisfacen a la part o parts de qui serà interès, ans de totes coses, e paguen les messions si e que la part de la cort o privada hauran fets, procehint contra los dits qui alegrar-se volran. [E.7.11]

De les qüestions d'en Berenguer de Vilaragut

[2234]

[14] A supplicació dels sobredits elets, per acte de cort provehim que les qüestions que los hereus de mossén Berenguer de Vilaragut e de na Carroça han, les quals per nós són comanades a determenar a nostre canceller a mossén Giner Rabaça, a micer Guillem Çuera e a micer Pere Català, sien determenades e diffinides prestament per aquells en persona nostra. E per tal que les parts ne stiguen més en segur, volem e manam als dessus dits, que en continent facen sagrament que no exiran del regne de València, tro les dites qüestions hajan determenades. E ço que los damunt dits determenaran e ordenaran, volem que valla e haja aquella força que ha e deu haver sentència per nós donada e pronunciada. E açò havem ordenat e provehit de voluntat de les parts. [E.71.1]

De la qüestió de València, Murvedre e Sogorb

[2235]

[15] Més avant volem, e manam a nostre vicicanceller, que no isque del regne de València, e açò jur tro haja determenada la qüestió que és entre la ciutat de València e la vila de Murvedre, de una part, e la ciutat de Sogorb, de altra, de e per rahó de l'aygua del riu que decorre per Sogorb vers Murvedre e ús de aquella. Provehins que'l dit nostre vicicanceller en persona nostra conegue, examín e determèn la dita qüestió, també nós presents en la dita ciutat e regne de València, com absents, e també dins los deu dies après nostra partida, com aquells passats. Donants-li aquesta vegada per lo present acte de cort, lo present poder ab consentiment de les persones elets o representants la cort. [E.72.1]

De la quema

[2236]

[16] Com nós hajam diverses drets de e per cessions e transportacions fetes als senyors rey en Pere, pare nostre, e al rey en Johan, frare nostre, de e per molts de nostres sotsmeses, dampnificats e marcats ²per castellans e sotsmeses del rey de Castella, los quals devien e o deuen ésser satisfeyts del dret de la quema o marca. E no siam convenguts ab lo regne e tres braços de aquell, que transportem e cessionem en aquells los dits e dejús scrits drets, e en les coses dejús scrites. Per ço donam, transportam, cessionam e atorgam perpetuament, en via de contracte e o acte de cort, e en aquella millor manera que mils valer e tenir puixa, e procehir en lo dit regne, e en los dits tres braços de aquell, ço és ecclesiàstich, militar e real, totes les dites cessions, transportacions e alienacions e dret de aquelles en los dits nostres antecessors, e encara en nós, per los dampnatges de la ciutat e regne de València, qui en temps de les damnificacions habitaven o incolien en la dita ciutat e regne, e o altres havents causa mediada o immediada de aquells fetes, e a nós ara pertanyents, si e segons que pertanyen, e tot altre dret que dels dessús dits nós hajam, e a nós pertanga tro a huy, e encara en sdevenidor pertànyer puxa en la dita quema o marca, e en los dos diners per liura que-s devien imposar per fur nou per nós feyt en les corts darrerament celebrades, per qualsevol causa, manera o rahó, o en altre qualsevol victigal o dret per les dites causes imposador. E encara transportam e cessionam en lo dit regne, e en los dits tres braços, tot dret que a nós pertany o pertànyer deja civilment, contra qualsevol persones que hajen administrar la dita quema o marca, e tot ço que serà trobat que resta en aquells. E encara per tota aquella part o parts que nós sien stades promeses o atorgades, o en altra manera en nós transportades per los dits dampnificats de la ciutat e regne, e per los havents causa, censals, o violaris de aquells qui-s diguen haver dret en la dita quema o marca, e dos diners per liura qui-s devien imposar. E encara qualsevol altre dret que a nós pertanga o pertànyer puixa en la dita quema e dret de dos diners per liura, o altre victigal o dret imposador per qualsevol manera, causa o rahó, per sguart de les dites coses, puix no sien per causa o punició de crim o crims sdevenidors. Axí, emperò, que ne la dita quema ne dos diners per liura ne altre qualsevol dret puxen ésser levats per ops de pagar lo dit regne, ne tres braces de aquell en les dites quantitats e drets per nós transportats e cessionats, transportades e cessionades en los dits regnes e braces. [E.46.6]

Transportació dels drets dels damnificats per castellans

[2237]

[17] Donam encara, transportam, cessionam e atorgam, axí com dessús, e en la manera e ab les clàusules contingudes en lo antecedent capítol, en lo dit regne, e tres braces de aquell, totes altres cessions, transportacions e alienacions, e dret de aquelles en los dits nostres antecessors, e encara en nós feytes per qualsevol del principat de Cathalunya, e o del regne de Mallorques, e de les illes a aquell adjacents, damnificats per castellans o sotsmeses del dit rey de Castella, o per havents causa mediada o immediada dels propdits damnificats, si e en cas que lo dit regne e tres braços, dins spay

² *marcats* 'confiscats per indemnitzacions'.

de hun any, de huy avant «immediate» sdevenidor e comptador, optaran, elegiran e volran la present cessió, transportació e alienació dels propdits damnificats del principat de Cathalunya e regne de Mallorques e illes adjacents, o havents causa mediada o immediada de aquells, acceptar, axí que si dins lo dit any la dita obció, electió e acceptació no serà feyta per lo dit regne e braces, que lo present capítol sia nul·le, cas e va, e vaje per no feyt. E en cas que la dita obció, electió e acceptació serà feyta per lo dit regne e tres braços de aquell, que en la salvació de prejudí dels dampnificats del dit principat de Cathalunya e del regne de Mallorques e illes adjacents a aquell, e de havents causa mediada o immediada de aquells qui en nostres antecessors e en nós no han fetes cessions, transportacions o alienacions, e lo dret e poder de imposar qualsevol dret per pagar, en tot o en part, lurs adjudicacions, o ço que lo dit regne e braces ab aquells se serien avenguts en lo capítol següent, sien enteses e compreses los dits damnificats, axí bé com los damnificats de la ciutat e regne de València. [E.46.7]

Quí fa per los dits drets (1)

[2238]

[18] Item, prometem e convenim en nostra bona fe real, e per special pacte perpetualment atorgam, que per los dits drets que donam, transportam, cessionam e atorgam, e encara per altres drets que a nós pertanyen, ara o en sdevenidor, per causa o cessió de dampnificats qui no sien de la dita ciutat e regne de València, o de havents causa de aquells, e encara a qualsevol altres damnificats o havents causa de aquells, o de nós e o per los havents censals o violaris, en la dita quema o dret de dos diners per liura, per qualsevol manera, no collirem, exigirem, imposarem ne prometrem que per nós ne per nostre primogènit, sia imposat, exigit, collit, ne levat en la ciutat ne regne de València dessús dits, alcun dret de quema, ne los dos diners per liura ne altres drets. E transportam e donam al dit regne e tres braces de aquell, dret e poder de imposar qualsevol dret que·ls sia ben vist, segons que dejús en lo capítol vintè és contengut, en cas que alguns dampnificats de la dita ciutat o regne, o havents causa, censals o violaris de aquells o de nostres antecessors o de dampnificacions fetes als dessús dits de la ciutat o regne, qui no eren ni són en nostres antecessors o en nós cessionades o transportades, en e sobre la dita quema e dret, de dos diners per liura, deguessen ésser pagats en tot o en partida e de ço que los propdits damnificats o havents censals o violaris, o causa mediada o immediada de aquells o de nostres antecessors, se serien avenguts ab lo dit regne e braces; la qual promisió fem, aytant com sens prejudí dels propdits damnificats, de qui sia interès fora nós, per rahó de les dampnificacions fetes als habitants e íncoles de la dita ciutat e regne, en lo temps que habitaven o incidien en aquell, o del dret de aquells si alcun n'an, fer poden e procehir pot de fur e rahó, a coneguda e determinació dels jutges contenguts en lo prop següent capítol; lo qual dret los salvam, e volem que hagen en los drets per aquesta rahó en après imposadors, o e

Qui fa per los dits drets (2)

[2239]

[19] Més avant, sobre los dampnificats de la dita ciutat e regne de València, qui en temps de les dampnificacions eren íncoles e habitants de la ciutat e regne dessús dits, o havents causa de aquells, e sobre los censalistes e violaristes, o havents censals o violaris, e tots altres d'on se vol sien, qui·s diguen haver dret en la dita quema o marca qui·s cull en lo dit regne de València, e dret de dos diners per liura, com se diga per alguns que aquells serien ja pagats e satisfeyts en tot o en part, et alias, que no haurien alcun dret ne bons títols, e per haver ço que resta en poder de clavaris o diputats, o administradors o altres oficials, qui són o són stats de la dita quema que s'és cullida en la dita ciutat e regne de València. Revocades totes e qualsevol commissions particulars fetes a qualsevol jutges de les coses dessús e dejús scrites, comanam a micer Berthomeu Delmàs, micer Francés Blanch e hun altre, aquell que nós eligirem, que, appellats los dits dampnificats, censalistes o violaristes o altres qui·s diguen haver dret en la dita quema, e los clavaris, collidors, administradors e altres dessús dits e instigadors, per part del regne e tres braces de aquell; lo qual e quals los dits jutges puxen elegir e crear, e en cas que coneguen que y sia necessari, e altres qui appellar hi faran, e hoÿts los comptes, e regoneguts los títols e dret dels dessús dits, determenen e declaren si alcun dret e quin, ne qual, los pertany en e sobre la dita quema o marca, e dos diners per liura, per los dits furs ordenats, e que condemnen e absolguen los dessús dits, e que sobre les dites coses facen breu espatchada justícia, procehint sumàriament e de pla, atesa solament la veritat del feyt. La qual commissió fem «cum incidentibus et dependentibus», e prometem aquella no revocar, e que la dita commissió s'estena a les causes pendents, si algunes n'i ha. E que los dits jutges facen metre en poder del síndich de la dita ciutat de València los dits comptes, com examinats e diffinits hauran aquella, lo qual síndich stoig e conserve aquells en lo archiu de la ciutat, per lo dit general del regne e tres braces de aquell, segons davall provehim per semblant en la restitució e recondicó dels títols de les dites cessions de aquells. [E.46.9]

Sobre ço que serà pronunciat

[2240]

[20] E en cas que per los dits jutges serà sentenciat, o declarat per sentència o declaració passada en cosa jutjada, los dits dampnificats qui en temps de les lurs dampnificacions eren íncoles e habitants de la ciutat e regne dessús dits, censalistes, violaristes, o altres havents causa mediada o immediada de aquells propdits dampnificats, o alcú o alguns de aquells haver alcun dret en la quema o marca, o en los dos diners per liura imposadors, segons lo dit fur, e o per ço que·s seran composats o avenguts ab los dampnificats, o havents causa de aquells mediada o immediada, en tal cas «et non alias» ne abans, per satisfer ço que serà jutjat per los dits jutges, o serà composat, sia imposat per lo dit regne e braços, ço és per lo bisbe de València, lo mestre de Muntesa, lo duch de Gandia, hun jurat de la ciutat de València, e altre jurat de la ciutat de Xàtiva, aquell que cascuna de les ciutats volrà elegir; lo qual puxa variar segons que a cascuna de les dites ciutats plaurà, o per la major part dels dits sis, pus n'i haje de cascun braç, en loch, en nom e per part del dit regne e braços, a coneguda dels damunt dits, per auctoritat e poder nostre, cert dret en totes e qualsevol mercaderies que seran meses o treytes, en la entrada o exida que faran del regne de València en regne de

Castella, e lo dit dret sia general a totes persones qui metran o trauran les dites mercaderies. E que dit dret dur tan solament tant com serà necessari a pagar les dites adjudicacions, o encara composicions o avinences, si per lo dit regne de València e tres braços de aquell seran feytes ab los dessús dits damnificats, censalistes, violaristes e altres havents causa de aquells, e missions que per les dites coses e rahons se convendrà fer tant solament. Les quals messions se hajan a tatxar per los dits jutges. E que los elets en lo present capítol hajan poder de substituhir cascun persona de son braç; entès, emperò, que les dites sis persones hajan a jurar ans que usen del present poder, que bé e lealment se hauran en lo imposament del dit dret. E que si poran trobar arrendament o arrendaments, un o molts, del dit dret, que sia profitós al dit regne a exaguar,³ ço és, que l'arrendador o comprador, arrendadors o compradors del dit dret, se hajan a parar a son càrrech, e ab son treball pagar e satisfer tots o part de aquells, per qui lo dit dret serà imposat en les quantitats a ells adujtjades, o ab ells composades, o avengudes, e encara les messions que faran aquell o aquells.

E si tal arrendament o arrendaments, profitoses no poran trobar, hajan poder de arrendar en encant públich, segons és acostumat en semblants feyts, e en altra manera, o collir lo dit dret al major profit e menys dan que poran, del dit regne o braces, e hajan poder de crear e metre hun clavari o altres oficials e ministres necessaris, en cas que facen arrendament o arrendaments, o en cas que cullen lo dit dret, lo qual clavari haja a retre compte cascun any a les dites persones o major part de aquelles, les quals hajan poder de hoir e diffinir los dits comptes. [E.46.10]

[2241]

[21] Manam que·l fur per nós feyt, sobre lo colliment e levament de la dita quema, sia servat; e revocam tots e qualsevol jutges, collidors, clavaris, scrivans e qualsevol altres oficials, de la dita quema o marca, e dret de dos diners per liura, e arrendadors dels dits drets, e havents causa de aquells, e havem los dessús dits e cascun de aquells per revocats. E manam que sia levada de continent e de fet la dita quema, e aquella de fet levam e havem per levada, e la caxa o caxes de aquella, de la dita ciutat e del dit regne, com ab la present executant lo dit fur nou vullam aquelles haver per levades. E volem que la dita revocació e levament sia feyta crida pública per la dita ciutat e per tots los altres lochs del dit regne.

Açò, emperò, volem e manam ab la clàusula posada dessús, en la fi del dihuytèn capítol, la qual comença: «La qual provisió fem aytant com sens prejudí dels dampnificats», etc. [E.46.11]

[2242]

[22] Item, prometem, statuhim e ordenam per nós e nostres successors, que si en sdevenidor los dits damnificats de la ciutat y regne de València, qui en temps de lurs damnificacions eren íncoles o habitants de la ciutat e regne dessús dits, o havents censals, violaris, o en altra manera causa de aquells qui no han feyt cessions o transportacions en nós, o en antecessors nostres, de lurs damnificacions, censals,

³ *exaguar* 'subhastar'(?).

violaris o assignacions, faran d'ací avant en alguna manera per si o per intermèdia o intermèdies persones, vel alias, qualitercunque cessió, transportació, venda, donació, permutació o alienació de lur dret, en tot o en partida, en nós o en muller nostra, o en nostre primogènit o muller de aquell, o en qualsevol altre nostre successor; o en nostre fisch, o en universitat o universitats, col·legi o col·legis del dit regne; tals vendes, donacions, cessions, transportacions e alienacions, sien casses, nul·les e vanes; e que nós ne los dessús dits, o alguns de aquells, no·ns puixam o puxen alegrar de aquells, ans sien haüdes per no feytes; e si feytes eren, ara per lavors, volem que sien del dit regne e braces, sens pagar alcun preu. [E.46.12]

[2243]

[23] Més avant absolvem, levam e soltam totes e qualsevol inhibicions per nós feytes en general, e en special de entrar en lo regne de Castella, e de portar e traure havers, en o del dit regne de Castella. E atorgam que nostres sotsmeses e altres, puxen entrar e exir en lo dit regne de Castella per qualsevol lochs, ports o parts, axí per mar com per terra, e axí per aygua dolça com salada, e traure e metre havers, béns e mercaderies del dit regne de Castella en lo regne de València, e del regne de València en lo regne de Castella, franchs de quema, e dels dits dos diners per liura. E axí matex, atorgam als castellans e altres sotsmeses del rey de Castella, que puxen entrar e exir mercaderies, havers e béns del regne de València en Castella, e del regne de Castella en regne de València, per qualsevol parts, lochs o ports, axí per terra com per mar, e axí per aygua dolça com salada, franchs dels dits drets de quema, e dos diners per liura. E volem e manam que, de continent e de feyt, del present capítol sia feyta crida pública per la dita ciutat de València e altres lochs del dit regne. Entenem, emperò, que per lo present absolviment, levament e soltament, e licència de entrar e exir, traure e metre mercaderies e altres coses sobredites, no són enteses ni licenciades les nou coses specialment vedades per furs e privilegis del dit regne, segons lo enteniment e pràctica de aquells. [E.46.13]

[2244]

[24] Més avant, volem e manam a nostres thesorers, racional, protonotari, secretaris, scrivà de la quema, e qualsevol altres scrivans e persones, en pena de cinchcents florins d'or comuns d'Aragó, dels béns dels contrafahents exhidors, que de continent que request seran per lo síndich de la ciutat, en nom del regne e braces dessús dits, donen e restituhesquen francament al dit síndich los títols de les dampnificacions fetes als habitants e íncoles de la ciutat e regne dessús dits, qui habitaven e incolien en aquells en lo temps de les dites dampnificacions, e encara les cessions de les dites dampnificacions e marques, als senyors reys en Pere, pare nostre, o al rey en Johan, frare nostre, o a nós feytes, lo qual síndich tinga aquelles en l'archiu de la ciutat de València, per lo dit regne e tres braces d'aquell; axí, emperò, que lo dit síndich en lo acte de la tradició e liurament dels dits títols, haje a donar als havents censals e violaris, o altra causa, dels predecessors nostres o de nós, translats autèntichs dels dits títols e cessions, dels quals davalla la causa o cessió lur, si haver la volran a messió de aquells.

Encara sia prestada obligació o caució, almenys juratòria, per lo dit síndich, de voluntat dels dits regne e braces als dits havents censals, violaris o causa de exhibuir en la primera figura los dits títols fahents per ells, tota vegada que request ne serà, e necessari sia en juhí o fora juhí, e que tots los dits títols, com seran liurats al dit síndich, sien escrits e meses en inventari.

E axí mateix als dessús dits e a cascun d'ells, sots la pena sobredita, que feta la opció per lo dit regne e braces, de les dampnificacions del principat de Cathalunya e del regne de Mallorques e illes adjacents, de les quals parla en lo XVII capítol, sien cas que lo dit regne faça la dita opció dins lo dit any, donen e restituhesquen francament al dit síndich, en nom que dessús, com request ne serà, los títols de les damnificacions del dit principat de Cathalunya e regne de Mallorques, e illes adjacents, e les cessions de les prop dites damnificacions als dits senyors predecessors nostres, o a nós feytes, en la manera e forma contenguda dessús dels altres títols. [E.46.14]

[2245]

[25] Item, ordenam que sobre les damnificacions e marques sdevenidores, sien servats los capítols de la pau que és entre nós e lo rey de Castella, fahent cascun rey en son regne justícia a cascun clamater e damnificat, e en altra manera servant los dits capítols de la pau. Entès, emperó, que si lo dit rey de Castella, oficials e sotsmesos de aquell, no servarà o servaran a nós los dits capítols de la pau, que en aquell cas nós puixam provehir sobre les dites damnificacions e marques sdevenidores, si e segons a nós serà vist necessari e expedient, appellat e hoït lo dit regne e braces, e les sis persones eletes dessús per lo dit regne en lo capítol vintè, en cas que per la dita rahó no haguéssem o volguéssem imposar alcun victigal o dret en lo dit regne. [E.46.15]

[2246]

[26] Item, ordenam que los dits jutges hagen haver per son salari per decedir e determenar les dites qüestions e comptes, cascun [en blanc] florins e no pus, e no puixen los dits jutges haver ne exhigir alcuna cosa o salari de alcuna de les dites parts; los quals [en blanc] florins sien pagats a cascun dels dits jutges, ço és, [en blanc] florins en lo començament, e determenats los dits fets, e no abans los restants florins a cascú.

E per major endreçament de les dites coses, provehim que sia feta de part nostra missatgeria una vegada tant solament, en cas que mester sia al dit rey de Castella, a messió, emperò, del dit regne e braces, per obtenir del dit rey de Castella revocació, sobrecehiment o altra bona provisió, de e sobre les contràries inhibicions per lo dit rey de Castella fetes, e revocació de la quema o altres qualsevol drets que·l dit rey leva de sotsmeses nostres, e detractar e concordar ab lo dit rey manera sobre la satisfació de les damnificacions e marques sdevenidores. E que les persones que iran en la dita missatgeria sien eletes per nós. [E.46.16]

De les penyores d'en Pere Cirera e d'en Joan Ravanera

[2247]

[27] Provehim encara que les penyores levades a·n Pere Cirera, e a·n Joan Ravanera e alguns altres, dels quals és jutge micer Antoni de Lago, e encara a qualsevol altres de qui lo dit micer Antònio no sia jutge, fetes per rahó de la quema que·ls era demanada per los col·lectors e officials de aquella dita quema, sien restituhides francament, de continent e de feyt, e que lo procés que·s menava davant ell, si·s vol civilment, si·s vol criminal, per rahó de la dita quema, ces, e d'ací avant als dessús dits, ne altres, no sia feta qüestió. Manant que qualsevol capleutes, obligacions o caucions de persones o de béns per ells o per alguns d'ells prestades, sien cancel·lades, e nós ara per lavors cancel·lam e havem per cancel·lades. [E.46.17]

De sises e imposicions

[2248]

[28] Declarants lo fur fet per nós, en la cort prop celebrada, qui comença “Jatsia per pròpria regalia” etc., sots rúbrica “De leuda e hostalatge”, provehim aquell haver loch en qualsevol imposicions e sises, ans del dit fur en quant són stades levades e són e seran pendants e levadores après lo dit fur; si donchs aquells de qui són o posseexen les viles o lochs, en los quals les dites imposicions e sises se són levades, leven o levaran, no hauran permès lo levament de les dites imposicions e sises. [9.34.15]

Dels greuges del braç ecclesiàstich

[2249]

[29] Com los greuges per los dessús dits del dit braç ecclesiàstich a nós ara offertos, e en lo procés continuats, sien stats remeses a justícia, segons la provisió a cascun dels dits greuges per nós feta appar. Per tal, a major cautela, ab lo present acte de cort delegam e assignam, en la forma dejús escrita, a fer les provisions necessàries sobre los dits greuges, e ministrar justícia sobre aquells, les persones següents: [E.73.1]

Del bisbe

[2250]

[30] Primerament, a un greuge particular del bisbe de València, lo qual és del partidor. Delegam e assignam micer Domingo Mascó, doctor, e micer Guillem Çahera, licenciat en leys, los quals sens alguna figura de juhí, la veritat del feyt solament atesa, regoneguts los procés e sentència sobre lo dit feyt promulgada, en e sobre aquell facen justícia spatxada. [E.73.2]

Del mestre de Muntesa

[2251]

[31] Sobre los greuges dessús dits, particularment tocants lo maestre de Muntesa e orde de aquell, e lo bisbe de Tortosa, delegam e assignam N'Esperandéu Cardona, vicecanceller nostre, micer Domingo Mascó e micer Joan Mercader, doctors, e micer Guillem Çahera, licenciat en leys, als quals en e sobre los dits greuges e coses en aquells e cascun de aquells contengudes, ab incident e emergents de aquelles, donam e atorgam plen poder. Reservam, emperò, a nós, que si·ns volrem retenir lo dit micer Joan Mercader per advocat nostre, que ho puxam fer.

Item, provehim e ordenam més avant, per lo present acte de cort, que los dits jutges per nós delegats o assignats, dels quals és feta menció en lo precedent capítol e a cascun de aquells, abilitam per lo present acte a conèixer e determenar los dits greuges en persona nostra, no contrastants qualsevol furs e privilegis sien tenguts ans de totes coses fer, e prestar, e de continent e de feyt presten e facen sacrament en poder del bisbe de València, que no exiran, ne alcun d'ells exirà del regne de València, dins spay de dos meses comptadors del dia de la ferma dels presents capítols a avant, ans personalment sens tota dictió romandran, staran, e cascú d'ells romandrà e starà contínuament dins lo dit regne, tro a tant que sobre los dits greuges e totes e sengles coses a ells en lo precedent capítol comeses, singula singulis referendo, sia ab acabament per justícia declarat per los dits jutges; e axí matex juren que seran diligents sens tot engan e dilació, en abreujar e en diffinir los dits greuges e que los dits jutges tracten e examinen los dits greuges, e provehesquen en aquells segons que en greuges donats en cort se deu e és acostumat de procehir e provehir, remoguda tota apel·lació e tot altre e qualsevol remey.

E per ço que los dits jutges provehiran e diffiniran, ara per ladonchs, valla per acte de cort. E per major fermetat que la dita justícia se faça als dits greuges, provehim que lo general se puxa retenir deu mília florins de la quantitat del do o proferta dejús escrita, e no puxen ésser compel·lits a donar aquells, tro a tant que los dits greuges en lo prop precedent capítol contenguts, sien per los dits jutges, singula singulis referendo, declarats e donades a la part qui obtindrà degudes executòries e bastants.

E prometem e juram que ço que serà declarat, e la execució de allò no empatxarem, dilatarem, o torbarem en alcuna manera, directa o indirecta, que no sia menat prestament a execució. [E.73.3]

Del braç militar. Que hom de paratge no puxa ésser gitat del regne fermant de dret

[2252]

[32] Nós o algun official nostre no puxam o puxen gitar del regne de València sens deguda conexença algun hom de paratge fermant de dret per si o per procurador en poder nostre e del dit official qui·l ne volgués gitar, volents expressament que per açò no sia derogat ne fet prejudí a furs e privilegis del regne, ans aquells romanguen en llur plena força e valor, no contrastant la present provisió.

En axí que los dits hòmens de paratge se puxen alegrar de la present provisió e dels altres furs e privilegis; e la qual provisió volem que dur tro a les primeres corts celebradores en regne de València e aquelles finides. [9.20.23]

Del braç reyal. Rúbrica de peroroscència

[2253]

[33] Si peroroscència serà al·lagada en les ciutats e viles reals en los cases en los quals per furs e privilegis del regne de València no és prohibit al·legar peroroscència, ordenam que per nos o per lo judge denant qui la dita peroroscència serà al·legada, no sia admesa la dita al·legació tro a tant lo al·legant aquell la haja donada ydònea caució de pagar e satisffer a son adversari totes messions que·l dit seu adversari convendrà fer e sostenir per raó de la dita al·legació de peroroscència, e haurà feta obligació ab pena de cent florins, pagadors la meytat a nós e l'altra meytat a la part en cas que·l dit al·legant la peroroscència no provarà aquella verament o per versemblants coniectures.

E si lo al·legant la dita peroroscència no porà donar la dita caució, que ladonchs sia tengut fer obligació de sos béns. E si no porà pagar les dites messions e pena, aquell sia punit corporalment ab què la dita pena corporal no sia de mort natural o mutilació de membre.

Entès, emperò, que jurament del al·legant no sia ni puxa ésser dita prova ne coniectura sufficient.

Que no puxa ésser gitat del regne alcun ciudadà o vehí fermant de dret

[2254]

[34] Nós o alcun official nostre no puxam ne puxe gitar del regne de València sens deguda conexença alcun ciudadà o vehí de les ciutats, viles e lochs reyal del dit regne, fermant de dret per sí o per procurador, en poder nostre o del dit official qui·l ne volgués gitar.

Volents expressament que per açò no sia derogat ne feyt perjudici a furs e privilegis del dit regne, ans aquells romanguen en lur plenera força e valor no contrastant la present provisió. Enaxí que los dits ciudadans o vehins se puxen alegrar de la present provisió e dels altres furs e privilegis. E la qual provisió volem que dur tro a les primer corts celebradores en lo dit regne de València e aquelles finides.

Que·ls ciudadans e vehins no puxen ésser trets fora les ciutats e viles reyal per les causes

[2255]

[35] Item, ordenam que algun ciudadà o habitador o vehí de la ciutat de Xàtiva o de les altres viles o lochs reyal del regne de València, per qualsevol causes civils o criminals que devants los ordinaris de les dites ciuta, viles o lochs reyal se tracten o·s degen tractar segons forma de fur, no puxen ésser d'ací avant trets per nós ne per nostre primogènit, ço és per les causes dels ciudadans, vehins e habitadors de la dita ciutat de Xàtiva, fora la dita ciutat e térmens de aquella o per les causes dels habitadors o vehins de les dites viles e lochs reyal fora cascuna vila o loch e térmens de aquell per a pledeyar o fermar de dret en la nostra o del dit primogènit o de altra qualsevol

Audiència o cort; n encara puxam nós, o lo dit nostre primogènit puxa, evocar o resumir les dites causes en alcuna manera, encare per nostre o del dit primogènit motiu propi o a instància de part, dementre nós o lo dit primogènit serem o serà fora de la dita ciutat, viles o lochs reyls o térmens de aquells; ans les dites causes se hagen en tot cars a determenar e decehir, ço és les causes pertanyents als ordinaris de la dita ciutat, dins la dita ciutat e térmens de aquella, e les causes pertanyents als ordinaris de les dites viles o lochs reyls, dins la vila e terme de l'ordinari de la dita qüestió. E açò volem que dur per spay de V anys primer vinents e de huy avant comptadors tan solament.

Per lo present, emperò, fur, no sia feyt prejudí a furs, privilegis e libertats del dit regne en general, o en singular atorgats a la dita ciutat de Xàtiva, viles o lochs reyls del dit regne; ans durant lo dit temps, e finit encara aquell, los dits furs, privilegis e libertats sien, stiguen e romanguen en llur plenera integritat e fermetat, e de aquells puxa ésser usat segons se podia usar ans del present fur o provisió en alguna cosa no contrestant. [3.5.59]

Que no pusque ésser posat visrey

[2256]

[36] Item, provehim que a supplicació de la ciutat de València, o dels jurats de aquella, no puixa ésser posat visrey en la ciutat de Xàtiva, ne en les altres viles o lochs del dit regne. [E.67.2]

De les fustes e lenyes que vendran per los rius

[2257]

[37] Statuim e ordenam que les fustes e lenys qui vendran per los rius, rambles e ayguaduÿts, de aquelles qui propri senyor no hauran e-s mostraran no ésser tallades o aparellades per metre en obra, sien pròpries de aquells qui primerament les ocuparan.

Si, emperò, les dites fustes o fusta se mostraran ésser tallades o aparellades per metre en obra, si per algun privat seran ocupades, hagen ésser notificades a la cort de la vila o loch on seran ocupades, dins tres jorns après la dita ocupació comptadors.

E que sia feyt de aquells ço que per justícia la dita cort determenarà.

En açò, emperò, no sien enteses ne compreses fustes de açuts o de rescloses, les quals necessàriament volem que sien restituïdes a aquells de qui seran los dits açuts o rescloses.

Que ls de Xàtiva no puxen ésser treyts a pledejar defora la dita ciutat

[2258]

[38] Donam e atorgam e per acte de cort de nou confirmam a la universitat de la ciutat de Xàtiva e als singulars de aquella lo privilegi per nós a la dita universitat e singulars de la ciutat sobredita donat e atorgat, de no ésser trets a pledeyar fora la dita ciutat als lochs e juhins e per rahons en lo dit privilegi expressades; lo qual dit privilegi

fonch donat en lo loch de Altura a XIII dies de deembre en l'any de nostre senyor mil.CCCC.I, sagellat ab lo nostre sagell pendent. E lo qual dit privilegi enaprés per nós fonch confirmat, donat e ampliat a la dita universitat e singulars de aquella, ab carta o privilegi nostre, ab bul·la de plom impendent guarnit, donat en lo nostre reyal de la ciutat de València a X dies de maig en l'any de la nativitat de nostre Senyor mil CCCC quatre. E lo qual dit privilegi, confirmació e hostenció de aquell enaprés per nós foren confirmats e ampliats a la dita universitat e singulars de aquella, e manats ésser executats e servats, ab carta nostra data en València a X dies de noembre en l'any de la nativitat de nostre senyor mil CCCC.VI, segons que en lo dessús dit privilegi, confirmacions e executoria e hostensions de aquell és largament contengut e declarat.

E volem e manam, statuhim e ordenam que·ls dits privilegi, confirmacions e extensions e executoria de aquell a la dita universitat e als singulars de aquella sien tenguts e servats segons la llur continença e tenor, efficàcia e virtut, e sots les penes en aquells dit privilegi e confirmacions e executoria e extensions contengudes e apposades.

E totes e sengles coses desús dites e cascuna de aquelles donam e atorgam, provehim, ordenam e volem valer per furs e actes de cort e en altra qualsevol manera que mils valer puxen e degen, e dir e adaptar-se puscha a fermetat dels dits capítols e de les coses en aquells contengudes, e a proffit e utilitat dels dits tres braços e singulars de aquells e de cascun de aquells, als quals són atorgades singula suis singulis refferendo, e prometem en nostra bona fe reyal e juram Déu sobre los sants quatre evangelis de aquell, per nós corporalment tocats, que totes les sobredites coses e cascuna de aquelles segons la llur sèria servarem e complirem e servir e complir farem inviolablement, e contra aquells no vendrem ni venir farem, ne permetrem o consentirem tàcitament ne expressa per alguna rahó, per qualsevol furs, provisions, supplicacions, protestacions e salvaments, promissions e altres qualsevol ordinacions fetes e fahedores en contrari no obstant; los quals declaram e volem no haver loch, ans volem aquells e aquelles no valer en contrari de les dites coses.

E per ço que aquelles mils sien observades e tengudes manam de nostra certa sciència e expressament a nostres canceller, vicecanceller, governadors e batles generals del regne de València, axí deçà com dellà Sexona e a tots e qualsevol altres officials nostres e loctinents de aquells presents e sdevenidors, sots incorriment de la ira e indignació nostra e pena de V milia florins d'or d'Aragó, dels béns de cascun contrafahent exhigidors, que totes les dites coses e cascuna de aquelles ut prefertur tingan fermament e observen, e tenir e observar façen inviolablement a tota vegada que requests ne seran; e contra aquelles o alguna de aquelles en res ni vinguen, ne algú venir consenten o permetten per alguna rahó ne impugnació alguna o contradicció, encara que fos per ocasió de offici de jutge o per deffensió o altra qualsevol manera contra aquells admeten, ans aquella o aquelles, enc ars que al·legades sien o seran, de continent foragiten sens alcuna solempnitat de procés, com axí sia stat per nós de certa sciència provehit e ordenat, tollents e abdicants als sobredits e a cascun de aquells tot poder del contrari fer. [3.5.60]